

HARRACH GÁBOR

SZAVAZÓI ÁTJÁRÁS AZ MKP ÉS A MOST–HÍD KÖZÖTT

A felvidéki magyar politikai egység hivatalosan tizenegy, ténylegesen tizenöt éve után hosszabb távon is megszilárdulni látszik a 2009 óta érvényes kétpártrendszer. Kilenc különböző választás után immár egyértelműen kivehetők a két párt karakterének különbözőségei, beleértve – a közismert ideológiai eltéréseken túl – a társadalmi/politikai beágyazottság jellemzőit, a szavazónépesség etnikai és szociológiai összetételét, vagy akár a tábороk változásának a dinamikáját.¹ A jelenlegi szisztéma fennállása óta folyamatosan visszatérő kérdés, hogy van-e, s ha igen, akkor milyen mértékű, sőt irányú az átjárás a Most–Híd és az MKP tábora, pontosabban azok helyi szavazóközösségei között. Az alábbiakban erre az egy kérdésre keresem a választ. (A másik két leggyakoribb kérdés e témában a Híd-tábor nemzetiségi összetételére, illetve a magyar választók politikai preferenciáira² vonatkozik. Ezekre a *Kisebbségi Szemle* 2016. évi 2. számában próbáltam egzakt választ adni.)³

Az egységes MKP utódpártjai⁴ között zajló szavazói áramlás mértéke politikai és szociológiai jelentőséggel bír. Egyrészt a magyarok számarányuknál fogva kicsiny politikai piacot képeznek Szlovákiában,⁵ s bár elméletileg akár két pártot is bejuttathatnának a

-
- 1 A felsoroltak közül a társadalmi/politikai beágyazottság különbözősége az egyik legérdekesebb terület, hiszen amíg az MKP az önkormányzatokban rendelkezik jobb pozíciókkal, addig a Most–Híd számára a parlamenti jelenlét biztosít előnyt; a két párt lassan egy évtizede tartó iszapbirkózásának elhúzódásában minden bizonnyal ez az aszimmetrikus hatalmi struktúra is szerepet játszik. Székely István Gergő az MKP magasabb szintű szervezeti kapacitását és erősebb társadalmi beágyazottságát, illetve a karizmatikus vezetők számára kedvező (*a szavazáskor a jelöltek egyéni preferálását lehetővé tevő* – H.G.) szlovák parlamenti választási rendszert nevezi meg a kettős pozíciórendszer kialakulásának fő okaként. Lásd Székely István Gergő: *Dynamics of Party Politics, Electoral Competition and Cooperation within the Hungarian Minorities of Romania, Serbia and Slovakia*. PhD-értekezés, Central European University, 2014.
  - 2 Ez konkrétan az MKP-ra, a Most–Hídra és a szlovák pártok valamelyikére szavazó, továbbá a választástól távol maradó magyaroknak a megoszlását jelenti.
  - 3 Harrach Gábor: Etnicitás és pártpreferencia a Felvidéken – Kik alkotják az MKP és a Most–Híd szavazótáborát? *Kisebbségi Szemle*, 2016. 2. 29–51.
  - 4 A megnevezést politikai, s nem jogi értelemben használom; arra utalok vele, hogy a két párt léte elválaszthatatlan az ős-MKP 2009-es kettészakadásától.
  - 5 A szlovákiai magyarság létszámaránya a 2011-es népszámlálás szerint 8,5% volt. Amennyiben az ismeretlen etnikumúak számát létszámarányosan szétosztjuk az egyes nemzetiségek között, a magyarok esetében ez az érték 9%-ra nő. Mivel az országos átlagnál előregedettebb népességről van szó, a magyarok aránya valamivel magasabb a szavazásra jogosultak körében, mint a népesség egészében. Ennek mértékét azonban nem ismerjük, ugyanis a Szlovák Statisztikai Hivatal még nem tette közzé az egyes nemzetiségek életkor szerinti megoszlására vonatkozó legutóbbi népszámlálási adatokat.

törvényhozásba, a gyakorlatban az MKP és a Most–Híd dominanciaharcának egyik fő tétje az egyikük parlamenti bekerülése, illetve a másiknak a kiszorítása. Adott esetben pedig néhány ezreléknyi szimpátiaingadozás is gyökeresen új politikai konstellációt eredményezhet a felvidéki magyarok, s túlzás nélkül Szlovákia egésze számára. Ami a szociológiai jelentőséget illeti, aligha kérdéses, hogy a magyar kétpártrendszer, bár annak idején személyközi ellentétek „robbantották létre”, komoly társadalmi megosztottságok – konkrétan az identitásnak, a hazafogalomnak, a szlovák többséghez és a magyar kultúrnemzethez való viszonyulásnak, továbbá a kisebbségpolitikai célokról vagy éppen az asszimilációról vallott nézeteknek a különbözőségei – alapozták meg és segítettek tartóssá tenni. Néhány példa Lampl Zsuzsanna kutatási eredményei⁶ közül:

- a felvidéki magyarok 16%-a gondolja úgy, hogy saját népcsoportja a szlovák nemzet része;
- 27%-uk csak akkor vállalja a magyarságát, ha ebből nem származik kára (ezek harmada pedig kifejezetten csak akkor, ha előnyt kovácsolhat belőle), további 20%-uk pedig teljesen érdektelen a téma iránt;
- 19%-uk szlovák iskolába járattja a gyermekét;
- 35%-uk a saját szülőföldjét, 33%-a Szlovákiát, 21% pedig a Felvidéket tartja a hazájának (az utóbbi két válasz tényleges aránya nagyobb is lehet, ha a megkérdezettek ezek valamelyikét értik szülőföld alatt).

Az idő teltével az említett százalékarányok folyamatosan módosulnak, s mára egyértelműen „szorosabbá vált a szlovákiai magyarok szlovákiai kötődése, méghozzá elsősorban az ország-állam jellegű kötődés”.⁷ Bár, amint azt az említett számok is mutatják, a megosztottságot nem egyetlen nagy törésvonal mentén kell elképzelnünk – hiszen a polarizáció, amely az önazonosság szempontjából fontos élethelyzetekben és -színtereken jön létre, mindig eltérő mértékű –, a Most–Híd azzal, hogy nyíltan felvállalta egy társadalmilag mélyen bégyazott, de a felvidéki magyar politika által addig ignorált identitástípus képviselését, az önazonosság kérdését a közélet szintjén is nyilvánvalóvá és meghatározóvá, ha úgy tetszik, politikai törésvonalképző erővé tette.⁸

6 Lampl Zsuzsanna: *A szlovákiai magyarok szociológiája*. Fórum Kisebbségkutató Intézet, 2012.

7 Uo. 88.

8 Az önazonosság szerepe főként az MKP-szavazóknál mutatható ki, akiknek túlnyomó többsége – a Focus közvéleménykutató 2010. januári felmérése szerint – a magyarság érdekvédelmére, illetve önnön identitására hivatkozva érvelt a saját pártváltás mellett, miközben a Most–Híd támogatói főként a személyi szimpátiára hivatkoztak. A cég két évvel későbbi felmérése megerősíti ezeket az eredményeket, tekintettel arra, hogy „a nacionalizmus kérdését (magyarelles közhangulat, Slota, kettős állampolgárság, intolerancia, magyar–szlovák kapcsolatok) az MKP szavazói fontosabbnak ítélték meg, miközben a Híd-tábor tagjai számára ezen problémák súlya relatíve kisebbnek tűnt”. In: Ravasz Ábel: *Szlovákiai magyarok mint választók, 2009–2013. Magyar Kisebbség*, 2013. 2. 41–68.

Az utódpartok közötti szavazói ingázás tehát az egyes identitáscsoportok közötti átjárás tényét is igazolná, hozzávetőleges képet adva annak lehetséges mértékéről, még ha a pártválasztás, s ezen belül a preferenciaváltás körülményei nem is vezethetők vissza kizárólag egyetlen társadalmi faktorra. Amit tudnunk kell, hogy az utódpartok szavazóit elválasztó attitűd- és nézetkülönbségek mellett léteznek közös pontok is: a két tábor tagjai például a szükséges kisebbségi jogok kérdésében hasonlóan gondolkodnak,⁹ s maguk az utódpartok is kiállnak e jogok érvényesítése, valamint Dél-Szlovákia fejlesztése mellett. Az ellentétek dacára tehát logikusnak nevezhető a szavazótáborok közötti kölcsönös átjárás lehetősége, főleg hogy tagjaik nagy része 2009 előtt még ugyanahhoz a politikai közösséghez tartozott. Mindent összevetve, a kétpártrendszeren belül lejátszódó preferenciaváltozások arányát az identitásbeli különbségek valós társadalmi súlyára vonatkozó negatív indikátornak is tekinthetjük – vagyis minél nagyobb a két tábor közötti ingázás mértéke, annál kisebb az említett megosztottság tényleges jelentősége.

Mindenekelőtt látnunk kell, hogy az országos számadatok szerint ez az ingázás eleve nem lehet tömeges, ami így a levonható következtetések skáláját is behatárolja. Függetlenül ugyanis attól, hogy a Most–Híd által 2010 és 2016 között elvesztett 36 ezer támogató (az eredeti tábor 17%-a) hol lelt új politikai otthonra, tény, hogy az MKP táborában csupán négyezer fős (4%) volt a létszámváltozás, vagyis az előbbi vesztesége nem jelent meg pluszszavazatként az utóbbinak a térfelén. Mindez azonban nem jelenti azt, hogy helyi szinten nem játszódhattak le az utódpartok között – még hozzá bármelyik irányban – kisebb-nagyobb átszavazások. A lokális folyamatok jelentőségére éppen az MKP 2010-es és 2012-es választási eredménye szolgáltat példát. A párt mindkét alkalommal 109 ezer körüli szavazatot szerzett, teljesen elhanyagolható, 155 fős különbséggel. Ez a stabilitás azonban csupán látszat: ha települési szinten összegezzük a szavazótáborban bekövetkezett változásokat, kiderül, hogy az MKP 2012-ben elvesztette két évvel korábbi támogatóinak mintegy 7%-át, miközben ugyanennyi új szavazót is szerzett. Vagyis az azonos eredmény egy kétirányú, egymástól független, de véletlenül éppen zéróösszegű szavazói mozgásnak köszönhető; egyes járásokban a tényleges szavazatnövekmény a 10%-ot, a tényleges voksvesztés pedig a 15%-ot is megközelítette.

Az alábbiakban először – lényegében a jelenlegi bevezetés folytatásaként – makroszinten tekintem át az utódpartok támogatottságának főbb területi jellemzőit, majd megnézzük, hogy a szakirodalomban hogyan jelenik meg az egyes táborok közötti vándorlás lehetősége, végül lefolytatom az ezzel kapcsolatos saját vizsgálatokat. A *Kisebbségi Szemle* előző számában megjelent tanulmányomhoz hasonlóan az adatelemzések ezúttal is a pártszakadás óta lebonyolított három parlamenti választás (2010, 2012, 2016), illetve kisebb mértékben a 2014-es közvetlen államfőválasztás eredményein alapulnak. Egyéb szavazások

9 Uo. 61.

nem jöhettek számításba: a vizsgált időszakban tartott helyhatósági választások során az itt tárgyalt kétpárti struktúra – a névlegesen vagy ténylegesen független jelöltek magas támogatottsága miatt – számos dél-szlovákiai településen nem, vagy csak bújtatottan érvényesült, a 2014-es EP-választás pedig, amely mindössze 13%-os részvétel mellett zajlott, csupán a legszűkebb törzsszavazói bázisokat aktivizálta.

Az utódpartok támogatottságának főbb sajátosságai

A Most–Híd és az MKP fontosabb választási eredményeiről már több összefoglaló tanulmány is napvilágot látott,¹⁰ így az alábbiakban elsőként a jelen tanulmány szempontjából legfontosabb mutatót, a szavazatok választásközi alakulását vizsgálom, amiből – még ha elnagyoltan is – valamelyest már következtethetünk a táborok közötti átjárás esélyeire. Az alábbi táblázatban a szavazatváltozások abszolút értékben, illetve százalékban kifejezett országos és járási értékei láthatók.

	MKP				Most–Híd			
	Abszolút érték		Százalékérték		Abszolút érték		Százalékérték	
	2012	2016	2012	2016	2012	2016	2012	2016
Pozsonyi kerület								
Pozsony	-49	-3	-3,1	-0,2	-1677	4485	-8,3	24,1
Szenci	153	430	9,8	25,1	-296	-261	-5,2	-4,9
Nagyszombati ker.								
Dunaszerdahelyi	1877	57	8,8	0,2	-7238	-7050	-22,0	-27,5
Galántai	326	1236	4,9	17,8	-1641	-3289	-12,0	-27,2
Nyitrai kerület								
Érsekújvári	-648	-1286	-4,8	-10,1	-2119	-3552	-12,1	-23,0
Komáromi	877	-2586	4,9	-13,8	-5462	-2389	-28,1	-17,1
Lévai	-707	108	-9,3	1,6	-1 269	-1 856	-12,7	-21,3
Nyitrai	-226	309	-13,3	21,1	75	-304	1,4	-5,7
Vágsellyei	169	-387	4,3	-9,4	-1 247	-1 016	-18,7	-18,8

10 Ravasz Ábel fentebb hivatkozott tanulmánya mellett lásd például a *Kisebbségkutató* 2012. 2., 2014. 2., 2015. 1., valamint a *Kisebbségi Szemle* 2016. 2. számának vonatkozó tanulmányait.

	MKP				Most–Híd			
	<i>Abszolút érték</i>		<i>Százalékérték</i>		<i>Abszolút érték</i>		<i>Százalékérték</i>	
	2012	2016	2012	2016	2012	2016	2012	2016
Besztercebányai ker.								
Losonci	-441	-344	-11,4	-10,0	-413	-1 215	-7,9	-25,4
Nagykürtösi	-378	-241	-10,6	-7,5	-439	-483	-14,1	-18,0
Nagyrócei	-56	-168	-3,0	-9,1	-523	-209	-23,6	-12,4
Rimaszombati	97	-503	1,4	-7,2	-603	-878	-8,5	-13,6
Kassai kerület								
Kassa	20	-99	1,3	-6,3	-1 210	-151	-13,6	-2,0
Kassa-környéki	-66	-73	-1,9	-2,1	-2 907	-496	-36,4	-9,8
Nagymihályi	-235	-144	-8,8	-5,9	-492	-177	-14,4	-6,0
Rozsnyói	138	129	4,3	3,8	-632	-1 398	-10,4	-25,6
Töketeresi	-871	-479	-13,9	-8,9	-400	-403	-7,5	-8,2
Szórványterület	-135	56	-21,2	11,2	-957	14 147	-3,9	59,2
Országos	-155	-3 988	-0,1	-3,6	-29 450	-6 495	-14,3	-3,7

1. táblázat: Az utódpártok 2012-es és 2016-os szavazatainak változása a megelőző választáshoz (2010, 2012) viszonyítva¹¹

Látható, hogy a Most–Híd támogatottsága 2012-ben – a nyitrai járásban tapasztalt elenyésző növekedést leszámítva – mindenhol csökkent, s a trend négy évvel később is folytatódott, leszámítva Pozsonyt és a szórványt, ahol a párt ekkor jelentősen bővítette a szimpatizánsi körét. Eközben az MKP elsősorban a számára amúgy gyengébb terepnek számító fővárosi agglomerációs övezetben, valamint a dunaszerdahelyi tömbterületen növelte a táborát, míg a járások többségét 2010–2016 között összességében mérsékelt csökkenés jellemezte. Bár a táblázat adataiból nem látszik, érdemes tudni, hogy szavazatmaximálisan talán legfontosabb helyszínein, a csallóközi városokban mindkét párt támogatottsága jelentősen csökkent. A járási adatok közül elsősorban az MKP Pozsony környéki intenzív szavazatnövekedése figyelemreméltó, különös tekintettel a Szenci járásra, ahol hat év alatt 37% volt a gyarapodás mértéke. Kiszámítható, hogy a Szenci, Galántai és Dunaszerdahelyi

11 A jelen tanulmányban feltüntetett ábrák és táblázatok elkészítésekor, amennyiben azok statisztikai adatokat tartalmaznak – függetlenül attól, hogy eredeti, nyers statisztikákról vagy saját számításaimon alapuló adatfeldolgozásokról van-e szó –, a Szlovák Statisztikai Hivatal (www.statistics.sk) népszámlálási és választási adatbázisát használtam forrásként.

járásban tapasztalt támogatottság-emelkedés nélkül az MKP 2016-ban még az alsó lélektani határnak számító 4%-ot sem érte volna el.

A jelenségre logikusnak tűnő magyarázatot kínál a fővárosi lakosok kiköltözési hulláma, amelyből a párt ottani támogatói is kivették a részüket, erősítve ezzel a tábor agglomerációban élő részét. Bár e lehetőségnek ellentmond az a tény, hogy miközben az MKP-szavazók száma e járásokban hat év alatt több mint négyezerrel nőtt, Pozsonyban csupán hetvennel csökkent. A másik, szintén a szuburbanizációhoz köthető magyarázat, hogy az érintett járásokban a szlovákok tömeges beköltözése miatti látványos etnikai térvesztés¹² az eredetileg ott lakó magyarok egy részénél a nemzeti-etnikai szempontok előtérbe kerülését, s így az addig negligált „radikális” politikai opció választását eredményezte. Ennek lehetőségét erősíti az a felmérés, amely szerint a felvidéki magyarok 38%-a a három legnagyobb közéleti probléma egyikeként tartja számon a szlovákok magyar falvakba történő betelepülését,¹³ még akkor is, ha a beköltözők nem tapasztaltak ellenséges légkört az őslakosok részéről, sőt több mint kétharmaduk barátságos fogadtatásról számolt be.¹⁴ Végül létezik a szóban forgó jelenségre egy harmadik magyarázat is: az MKP 2016-os választásért felelős kampányfőnöke szerint a párt támogatottságának ütemes növekedése nem demográfiai vagy szociológiai okokra, hanem a helyi kampánycapatok jobb munkájára vezethető vissza.¹⁵

A továbbiakban a létszámváltozások formális járási adatai mögött rejlő tényleges szavazói mozgásokat próbálom feltérképezni. Amint azt a bevezetőben említettem, egy adott szavazótábor létszámváltozásának a hivatalos értéke valójában az adott párttól eltávozott szimpatizánsok, illetve az újonnan érkezett támogatók számának az egyenlege. Bár a távozók és az újak tényleges számát – mivel individuális adatok nem állnak rendelkezésünkre – nem ismerjük, vagyis egy folyamatos információdeficittel kell szembesülnünk, minél kisebb területi bontásban vizsgáljuk egy párt szavazatainak a számát, annál valószínűbb értéket kapunk az egyes választások között megszerzett, illetve elvesztett voksok tényleges

12 A két utolsó szlovákiai népszámlálás (2001, 2011) között a Szenci járásban 11%-kal, a Dunaszerdahelyiben 5%-kal lett kevesebb a magyarok száma, míg a nem magyarok (túlnyomórészt szlovákok, kisebb részben csehek, cigányok és egyéb nemzetiségűek) létszáma a Szenciben 38%-kal, a Dunaszerdahelyiben pedig 48%-kal nőtt. Ennek következtében a Szenci járásban a magyarok aránya tíz év alatt 21%-ról 14%-ra, a Dunaszerdahelyiben pedig 84%-ról 77%-ra csökkent. (Forrás: Szlovákiai Magyar Adatbank. Letöltés helye: <http://telepulesek.adatbank.sk/>; letöltés ideje: 2017. 04. 20. A magyarok és nem magyarok létszámához az ismeretlen nemzetiségűek számát is hozzáadtuk, minden esetben létszámarányosan szétosztva őket a két csoport között.) Ami a szavazásra jogosultak számának változását illeti, ez az érték 2006 és 2016 között a Szenci járásban kb. 45 ezerrel közel 63 ezerre nőtt (38%-os gyarapodás), míg a jóval nagyobb kiterjedésű, a szuburbanizáció által részlegesen érintett Dunaszerdahelyiben már csak 7%-os volt az emelkedés.

13 Lampl, 2012. A szlovákiai magyarok szociológiája, i.m. 91.

14 Lampl Zsuzsanna: Túl a város peremén (Esettanulmány a Pozsonyból kiköltözött felső-csallóközi és Rajka környéki lakosságról). In: Lampl, 2012. A szlovákiai magyarok szociológiája, i.m. 116–169.

15 Forró Krisztián személyes közlése.

számáról, a támogatottság alakulásának területi összetevőiről. Mivel esetünkben a legalacsonyabb vizsgálható területi szint a település, amennyiben egy adott területi egységben külön-külön összeadjuk a szavazatnövekedés, illetve -csökkenés települési értékeit, megkapjuk arra a térségre vonatkozóan az érkezők és a távozők becsült adatait.

Természetesen a helyi voksközösségek létszámváltozását a választói magatartás – vagyis a részvételi hajlandóság és a pártpreferencia-arányok – mellett a demográfiai tényezők is befolyásolják, ezek azonban összetettségük, illetve a vonatkozó adatok egy részének hiánya miatt jelen tanulmányban nem vehetők számításba.¹⁶ A két legfontosabb demográfiai mutató a választópolgárok vándorlási egyenlege, valamint természetes népességváltozása – utóbbi az új választók megjelenésének és a szavazókorúak halálkozásának az egyenlegeként jelentkezik –, de ezeken az egzakt mutatókon túl a gyakorlatban még a magyarságot érintő asszimilációs, illetve identitás-változási folyamatok mélysége és kiterjedtsége is komoly jelentőséggel bír. Minél rövidebb intervallumot vizsgálunk, elvileg annál kevésbé érvényesül a demográfiai folyamatok hatása, s annál inkább csak a választói magatartás komponensei lesznek meghatározók. Így jelen esetben az egyes preferenciacsoportok változásáról a leg-hitelesebb képet a mindössze egy év és kilenc hónapos eltéréssel megrendezett 2010-es és 2012-es választások eredményeinek az összehasonlításakor kapjuk.¹⁷

Az alábbi táblázatban az MKP helyi szavazótáborának 2010–2012 közötti hivatalos, illetve tényleges(ebb), vagyis az érkezők és a távozők települési szinten mért létszámváltozásának a numerikus és százalékarányos értékeit foglalom össze.

---

16 Ennek megfelelően azokat, akik egy adott településen két különböző választás során ugyanarra a pártra szavaztak, azonos létszám esetén ugyanazon személyek csoportjának tekintem, míg létszámkülönbség esetén a kisebb csoportot teljes mértékben a nagyobbik csoport részhalmazaként határozom meg. Amennyiben tehát a vizsgált párt növeli a szavazóinak a számát, akkor ez az addigi összes támogató megtartása mellett történik, ha pedig a szavazóinak száma csökken, akkor a megmaradt támogatók kivétel nélkül az előző választói csoportból kerülnek ki. Természetesen ezt a kikötést mindig csak a legkisebb elemezhető területi egységre vonatkozóan érdemes és szükséges alkalmazni.

17 Országosan ebben az időszakban 7 ezrelékkal nőtt a választásra jogosultak aránya, míg 2006–2010 között 21 ezrelékes, 2012–2016 között pedig 8 ezrelékes volt a növekedés.

	2010	2012 (2010-es értékekhez viszonyítva)					
	Szavazók száma	Abszolút érték			Százalékérték		
		Érkezők	Távozők	Egyenleg	Érkezők	Távozők	Egyenleg
Pozsonyi kerület							
Pozsony	1606	32	81	-49	2,0	5,0	-3,1
Szenci	1563	199	46	153	12,7	2,9	9,8
Nagyszombati ker.							
Dunaszerdahelyi	21 262	2427	550	1877	11,4	2,6	8,8
Galántai	6621	478	152	326	7,2	2,3	4,9
Nyitrai kerület							
Érsekújvári	13 364	245	893	-648	1,8	6,7	-4,8
Komáromi	17 817	1201	324	877	6,7	1,8	4,9
Lévai	7618	247	954	-707	3,2	12,5	-9,3
Nyitrai	1693	35	261	-226	2,1	15,4	-13,3
Vágsellyei	3952	360	191	169	9,1	4,8	4,3
Besztercebányai ker.							
Losonci	3882	120	561	-441	3,1	14,5	-11,4
Nagykürtösi	3578	156	534	-378	4,4	14,9	-10,6
Nagyrócei	1897	99	155	-56	5,2	8,2	-3,0
Rimaszombati	6911	902	805	97	13,1	11,6	1,4
Kassai kerület							
Kassa	1553	75	55	20	4,8	3,5	1,3
Kassa-környéki	3539	234	300	-66	6,6	8,5	-1,9
Nagymihályi	2657	76	311	-235	2,9	11,7	-8,8
Rozsnyói	3214	376	238	138	11,7	7,4	4,3
Töketerébési	6275	181	1052	-871	2,9	16,8	-13,9
Szórványterület	636	196	331	-135	30,8	52,0	-21,2
Országos	109 638	7639	7794	-155	7,0	7,1	-0,1

2. táblázat: Az MKP új, illetve távoző szavazóinak a száma és százalékaránya 2010–2012 között

A fenti számításokat természetesen a Most–Híd vonatkozásában, illetve a 2012–2016-os változásokra vetítve is elvégezhetnénk. A fenti adatokkal azonban csupán azt szeretném demonstrálni, hogy adott esetben a látszólag stabil választói magatartás mögött valójában sokkal komolyabb mozgások zajlanak. A rimaszombati járásban például a szóban forgó két évben csupán másfél százalékot nöött az MKP bázisa, miközben a 2010-es szavazói körhöz képest 13% új szimpatizáns érkezett, 12%-uk pedig elhagyta a pártot. Minél jelentősebb az utódpártok vonatkozásában a szavazók tényleges mozgása, annál nagyobb az ingázás maximális lehetősége, amennyiben ezek a mozgások egymással ellentétes irányúak. A fenti táblázat adatai alapján 2012-ben – abszolút értékek szerinti sorrendben – a Dunaszerdahelyi, Komáromi, Galántai, Szenci és Rozsnyói, míg 2016-ban a Galántai, Nyitrai, Szenci, Rozsnyói és Lévai járásban a legvalószínűbb a táborok közötti átjárás lehetősége, azonban ennek valószínűsége ténylegesen majd csak az egyes települések vizsgálatakor derül ki, hiszen ez az a területi szint, ahol már csak egyirányú szavazói mozgással számolunk.

Az átjárás elméleti lehetőségei

Témánk tárgyalásakor mindenekelőtt meg kell különböztetnünk egymástól a másodlagos preferencia és a preferenciaváltás fogalmát. Bár a kettő között erős a logikai kapcsolat, az átszavazáshoz sokszor az előbbi is elegendő. A másodlagosan preferált párt átmeneti vagy átmenetinek szánt támogatásának különféle okai lehetnek: a szavazatmegvonás büntetésként való alkalmazása, a jelöltek közötti minőségi, illetve szimpátiakülönbségek, a favorit párt saját jelöltjének hiánya (pl. választási szövetségek esetén), stb. Ravasz Ábel például a 2010-es Most–Híd-szavazók vártnál magasabb számát az MKP-tábor egy részének taktikai átszavazásával magyarázza – ennek célja az lett volna, hogy az akkor még gyengébbnek vélt utódpárt is bejusson a törvényhozásba –, míg két évvel később már a Bugár-párt támogatói szavaztak át ugyanezen a célból az MKP-ra; a szerző szerint 2012-ben az MKP a voksok 10%-át saját vetélytársának a táborából kapta, miközben a Focus felmérése szerint ez az attitűd – még ha a gyakorlatban többnyire nem is érvényesült – a Híd-tábor közel 30%-át érintette.¹⁸

Ami a tényleges szavazói mozgásokat illeti, a Focus Dél-Szlovákia-kutatásának eredményei szerint 2013-ig az MKP 2010-es táborának 15%-a vált a Most–Híd szimpatizánssává, 3% a szlovák pártokhoz igazolt, 14% pedig bizonytalanra vagy távolmaradóvá vált, míg a Híd-tábornak csupán 4%-a vált az MKP, 1%-a pedig valamelyik szlovák párt szimpatizánssává, s ugyancsak 14%-nyian kerültek a bizonytalanok vagy távolmaradók közé.¹⁹

18 Ravasz, 2013. Szlovákiai magyarok mint választók, i.m. 58.

19 Uo. 59.

Tekintettel arra, hogy 2010–2012 között az MKP-tábor csökkenése összességében egy ezrelék volt, erős fenntartással kell fogadnunk az egy évvel későbbre már közel egyharmados zuhanást tükröző adatokat (amit egyébként a 2016-os eredmények sem igazolnak vissza utólag). Kevésbé tűnik túlzónak a Híd-tábor 19%-os amortizációjára vonatkozó 2013-as adat, de itt is szem előtt kell tartanunk, hogy a párt 2010-től számított csökkenésének mértéke 2012-ben csak 14%, 2016-ban pedig 17% volt. Ami a Focus által mért másodlagos preferenciákat illeti, 2010-ben a Híd-szavazóknak még csak negyede jelölte meg második lehetőségként az MKP-t, a 2012-es választásra azonban ez az érték fokozatosan 42%-ra emelkedett, s még egy évvel később is 37%-on maradt. Ennél is erősebb az MKP-szavazók Most–Híd iránti nyitottsága, ami 2010-ben a tábor 32%-át, 2012-ben pedig már felét jellemezte, s 2013-ban is 45%-on állt.²⁰

Létezik azonban olyan politológusi álláspont, amely az utódpártok közötti kölcsönös átjárás, illetve a szavazói passzivitásba vonulás lehetőségei helyett a Most–Híd és a Fico-féle Smer közötti egyirányú voksáramlás valószínűségét hangsúlyozza. Öllös László szerint a multietnikus párt 2010 és 2012 között elvesztett harmincezer szavazata nagyrészt magyaroktól származik, „csak a veszteség feltehetően nem az MKP, hanem a Smer javára történt”, ami a politológus értelmezésében egy új trendnek tekinthető, oka pedig az, hogy „a Most–Híd elhomályosította a tradicionális határvonalat a magyar és nem-magyar pártok között”.²¹ Berényi József előző MKP-elnök a 2012-es választás kapcsán szintén úgy vélte, hogy a Most–Hídből kiábrándult választók többsége a Smerre szavazott.²² Ami a 2016-os választást illeti, Rákóczi Krisztián a Most–Híd további szavazóvesztését a magyarok átlag fölötti passzivitásával magyarázza, felhívva egyúttal a figyelmet arra, hogy a Smer csallóközi térszerése a fővárosból az agglomerációba kiköltöző szlovák tömegeknek köszönhető – ugyanakkor a szerző szerint nem zárható ki a Hídtől a másik utódpárthoz történő át-vándorlás, ami viszont az MKP számára csak a negatív demográfiai folyamatokból adódó veszteségek ellensúlyozására volt elegendő.²³ Rákóczi gondolatmenete tehát indirekt módon azt feltételezi, hogy a magyarok létszámcsökkenése miatt (az utolsó két népszámlálás alapján egy parlamenti ciklus alatt mintegy 25 ezer magyar tűnik el a Felvidékről) a tábor természetes apadása szükségszerűnek tekinthető, vagyis az MKP támogatói létszámának folyamatos fenntartása valójában elképzelhetetlen a riválistól elpártoltak egy részének a sikeres megszólítása nélkül.

20 Uo. 60.

21 Szlovákiai választások – magyar szemmel. *Felvidéki Magyarok*, 2012/II. Letöltés helye: http://felvidek.ma/wp-content/uploads/2012/02/felvideki_magyarok_2012_2.pdf; letöltés ideje: 2017. 04. 20.

22 Hogyan tovább MKP? Interjú az elnökkel. Uo.

23 Rákóczi Krisztián: Választások Szlovákiában – A rendszerellenes pártok előretörése és a magyar szavazók távolmaradása. *Kisebbségi Szemle*, 2016. 2. 7–28.

Az ős-MKP 2009-es kettéválása óta lebonyolított nyolc választás közül három olyan alkalomról tudunk, amikor csak egyetlen utódpárti jelöltre szavazhattak a magyarok, tehát elvileg korlátlanul érvényesülhettek a másodlagos preferenciák. Az egyik ilyen eset a szakadás után négy hónappal lebonyolított kerületi („megyei”) választás volt,²⁴ amelyen az utódpártok nem indítottak egymás ellen megyefőnök-jelölteket, s így híveik a magyarlakta kerületekben egységesen beálltak az adott jelölt mögé.²⁵ Hasonlóképpen egységesen szavaztak a magyarok a 2015-es „megyei” választáson, igaz, ezúttal csak a Nagyszombati kerületben, ahol a második fordulóban a Híd szavazók is az MKP versenyben maradt jelöltjét támogatták.²⁶ A harmadik eset a 2014-es államfőválasztás, amelyen az MKP-s Bárdos Gyula személyében magyar jelölt is megmérettette magát, míg a Most–Híd a szlovák kereszténydemokrata pártok jelöltjét, Pavol Hrušovskýt támogatta. Mint ismert, végül egyik utódpárt támogatottja sem került be a második fordulóba: Bárdos Gyula 97 035 voksot kapott, az érvényes szavazatok 5,1%-át – ami a magyarok országos átlag alatti részvétele miatt elmaradt az MKP várakozásaitól –, míg Hrušovský csupán 3,3%-ot ért el. A Bumm.sk honlapon az első fordulót követően megjelent elemzés szerint „a Híd (2012-es) választóinak 55%-a szavazott március 15-én Bárdos Gyulára, 10%-uk Andrej Kiskára, 33%-uk pedig nem ment el szavazni; Pavol Hrušovský, a párt hivatalos jelöltje kevesebb, mint 1%-ot kapott tőlük”.²⁷

Az alábbiakban arra keresem a választ, hogy a Bárdosra szavazók körében találunk-e olyanokat, akik sem a 2010-es, sem 2012-es parlamenti választáson nem támogatták az MKP-t – ők ugyanis azok, akiket gyakorlatilag a Most–Híd ingázó szavazóinak tekinthetünk, hiszen valószínűleg nem a szlovák pártok táborából vagy a korábban passzívak köréből érkeztek. Megjegyzendő, hogy a Bárdost támogató Híd-szavazók száma minden bizonnyal magasabb a kimutathatónál, hiszen az általánosságban alacsony, illetve a magyarok még annál is alacsonyabb választási hajlandósága miatt a 2010-ben és 2012-ben aktív MKP-tábornak feltételezhetően csak egy része járult az urnákhoz. A vendégszavazók létszámbecslése igen egyszerű: kijelöljük az MKP-ra adott 2010-es, illetve 2012-es voksok száma közül a magasabbat, s azokon a településeken, ahol Bárdos támogatottsága meghaladja ezt az értéket, a különbség megfelel az átszavazók helyi létszámának.

24 A szóban forgó közigazgatási egységet, amelyek valójában jóval nagyobb területűek a hagyományos megyéknél, a hivatalos magyar fordításban kerületnek nevezik, a felvidéki magyar nyilvánosságban általában csak a választások esetében beszélnek – a könnyebb érthetőség kedvéért – megyékről.

25 Ravasz, 2013. Szlovákiai magyarok mint választók, i.m. 46.

26 Rákóczi Krisztián: Két választás Szlovákiában: a megyei és a helyhatósági választások eredményei. *Kisebbségkutatás*, 2015. 1. 26–44.

27 A Híd szavazóinak több mint fele voksolt Bárdosra. *Bumm.sk*, 2014. március 17. Letöltés helye: www.bumm.sk; letöltés ideje: 2017. 04. 20.

Ha településenként összeadjuk a 2010/2012-es MKP-szavazatok magasabb értékét, kiderül, hogy e két választásra vetítve a párt táboraának maximális létszáma 117 277, vagyis ennyi ember szavazott legalább egyszer a pártra – feltételezve persze a helyi szintű demográfiai állandóságot. A magasabb értékű MKP-szavazatok és a Bárdosra adott voksok településenkénti összevetését követően megállapíthatjuk, hogy az államfőválasztás során országosan minimum 4875 vendégszavazó voksolt a magyar jelöltre, vagyis Bárdos Gyula támogatói közül legfeljebb 92 160 fő szavazott korábban is a pártra. Ez az MKP 2010/2012-es maximalizált szavazói létszámának a 79%-a, vagyis a tábor legalább egyötöde nem támogatta a párt jelöltjét, ami elsősorban a már említett részvételi sajátosságokra vezethető vissza.

A Bárdos-voksok száma összesen 1001 helyszínen, vagyis a 2926 szlovákiai település, illetve települési rangú városrészt 34%-ában haladta meg a 2010-es, illetve 2012-es MKP-szavazatok számát. Azonban e szavazattöbbség helyi értékei nagyon egyenetlenül és szórطان oszlanak el: az átszavazók átlagos településenkénti létszáma öt fő, a szavazatok csupán hat helyszínen lépik túl, a felük pedig 40 településen, vagyis az érintett helységek 4%-ában tömörül. A legtöbb új MKP-szavazót (275 fő) a Pozsony-közeli járásközpontban, Szencen regisztrálhatjuk, akik 2012-höz képest 54%-kal növelték a párt helyi táboraát.²⁸ Az alábbi táblázatban az átszavazókra vonatkozó legfontosabb járási értékek láthatók.

	Bárdos-szavazó	Ebből átszavazó	Átszavazók aránya (%)	Átszavazók eloszlása (%)
Pozsonyi kerület				
Pozsony	1853	232	12,5	4,8
Szenci	2452	702	28,6	14,4
Nagyszombati ker.				
Dunaszerdahelyi	19 146	584	3,1	12
Galántai	7411	708	9,6	14,5
Nyitrai kerület				
Érsekújvári	11 180	40	0,4	0,8
Komáromi	14 776	146	1,0	3
Lévai	6428	122	1,9	2,5
Nyitrai	1839	231	12,6	4,7
Vágsellyei	3455	82	2,4	1,7

28 Bár a választási statisztikák szerint, mint fentebb is láthattuk, az MKP-szavazók létszámnövekedésének aránya a Szenci járásban kiemelkedő és folyamatos jellegű, a 2014-es államfőválasztás során ebben – amint arra Székely István Gergő felhívta a figyelmet – Bárdos Gyula szenci illetősége is szerepet játszhatott.

	Bárdos-szavazó	Ebből átszavazó	Átszavazók aránya (%)	Átszavazók eloszlása (%)
Besztercebányai ker.				
Losonci	3112	80	2,6	1,6
Nagykürtösi	2804	32	1,1	0,7
Nagyrócei	1384	27	2,0	0,6
Rimaszombati	5183	124	2,4	2,5
Kassai kerület				
Kassa	1418	21	1,5	0,4
Kassa-környéki	3164	107	3,4	2,2
Nagymihályi	2301	108	4,7	2,2
Rozsnyói	3112	121	3,9	2,5
Töketerbesi	4064	35	0,9	0,7
Szórványterület	1953	1373	70,3	28,2
Országos	97 035	4875	5,0	100,0

3. táblázat: A 2014-es államfőválasztás első fordulójában átszavazókként regisztrálható Bárdos-szavazók járásonkénti száma és eloszlása

Mint látható, országosan a Bárdos-szavazók legalább 5%-a átszavazónak tekinthető, három járásban azonban a 10%-ot – ezen belül a Szenciben a tábor negyedét – is meghaladja az MKP-t újonnan támogatók minimális részesedése. Kivételesen magas a szórványterületen megjelenő új szavazók aránya. A bizonyíthatóan átszavazók közel fele a Pozsonyi és a Nagyszombati kerületben él, miközben a 2010/2012-es MKP-tábornak nem egészen 30%-a található csak itt. Az új támogatóknak köszönhetően a fővárosban, valamint három járásban (Szenci, Galántai, Nyitrai) és a szórványvidéken sikerült felülmúlni az MKP 2010/2012-es támogatottságát, ami az általánosan alacsonyabb részvételi arányt tekintve figyelemreméltó politikai teljesítmény.

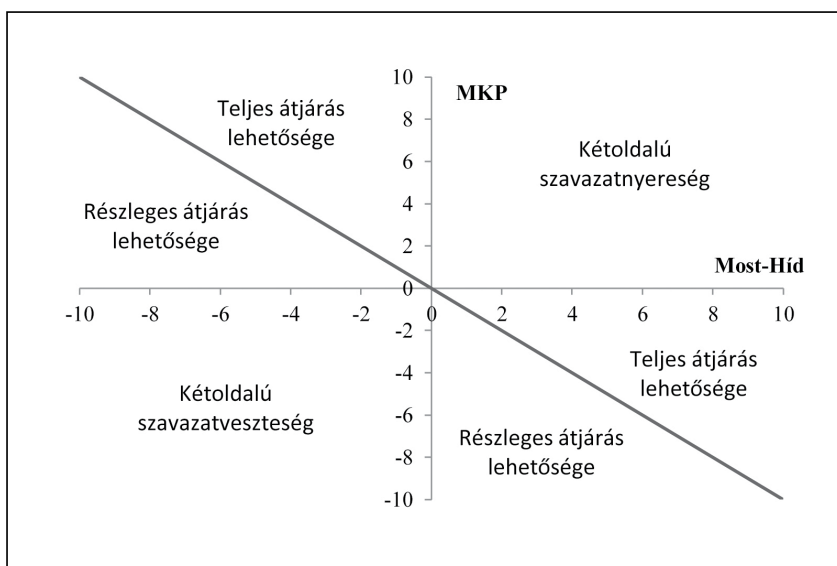
Érdeemes megnézni, hogy az MKP az utolsó parlamenti választáson mennyire tudta hasznosítani az államfőválasztáson ajándékba kapott átmeneti támogatást. Ha ismét települési szinten összegezzük az eredményeket, kiderül, hogy 2016-ban a párt a két évvel korábban megszólított közel ötezer új szavazónak a 35%-át tudta megtartani. A magyar-lakta sáv legnyugatibb részében, illetve egy keleti járásban ez a százalékérték meghaladta az ötvenet (Galántai járás: 70%, Vágsellyei: 63%, Szenci: 53%, Dunaszerdahelyi: 51%, Nagyrócei: 59%), máshol azonban már lényegesen gyengébb arányban sikerült a 2014-es

vendégszavazók megszólítása. A Komáromi járásban például ez az arány csak 11% volt, ami – a Dunaszerdahelyi járás említett eredményének tükrében – rámutat a tömbmagyar régió belüli, más mutatók esetében is érzékelhető politikai különbségekre.

2016-ban az MKP a 2010/2012-es, fent leírt módon maximalizált táborhoz viszonyítva közel ötezer új szavazót szerzett (miközben több mint 16 ezret veszett). Ha megfordítva tesszük fel az előző kérdést, vagyis hogy ennek a majdnem ötezer új MKP-támogatónak mekkora hányadát teheték ki a 2014-es vendégszavazók, országosan 37%-ot kapunk. A területi értékeket illetően itt már sokkal lazábbak a földrajzi szabályszerűségek: Pozsonyban például az MKP összes új támogatója Bárdos-szavazónak tűnik, és ez az arány a közeli Vágsellyei, illetve Szenci járásban is 85–90%, míg máshol erőteljesen váltakozóak – négytől mintegy negyven százalékgig terjednek – az értékek. A szóránytérsejben élő 2014-es új támogatók maximum 8%-a választotta két évvel később is a magyar etnikai pártot, ugyanakkor az innen érkezett 2016-os „újoncok” 56%-a lehetett korábban Bárdos-szavazó. Ebből a szempontból egyébként az egyik legjobb teljesítményt a Galántai járásban mutatta fel az MKP, ahol az újonnan érkezett Bárdos-támogatók 70%-át 2016-ban is magukhoz tudták vonzani, miközben ezzel egyidejűleg – egyéb választói csoportokból – még közel másfélszer annyi új támogatót szereztek, mint ahányat a 2014-es vendégszavazói körből megtartottak.

Eredmények

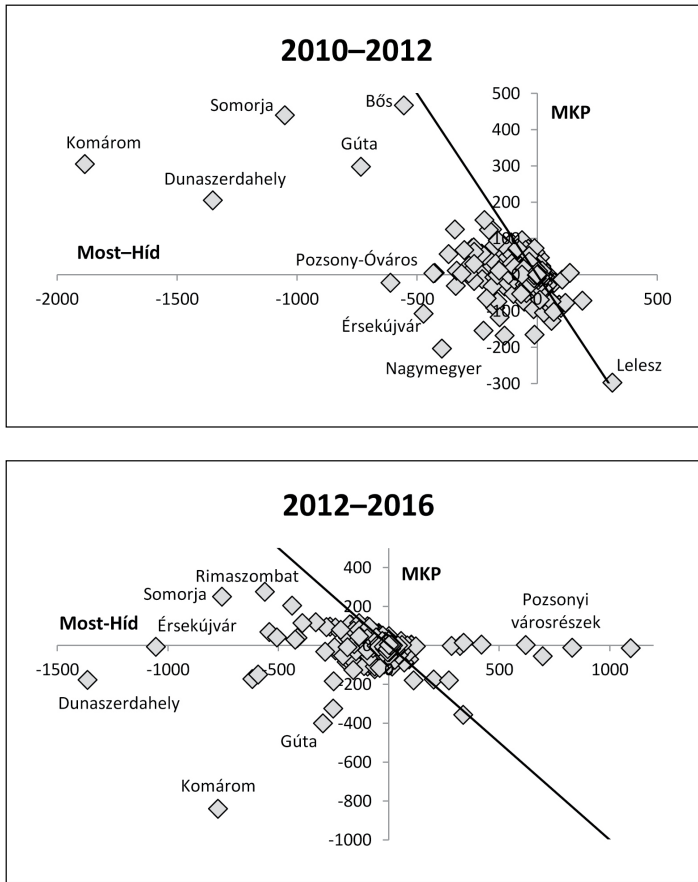
A továbbiakban települési szinten vizsgálom az utódpártok közötti szavazói átjárást, immár az annak helyszíneire, irányára és mértékére vonatkozó konkrét értékek kiszámításának céljával. Mindenekelőtt le kell szögeznünk azt az egyszerű tényt, hogy kettőnél több párt választási részvétele esetén lehetetlenség két rivális párt között számszerűsíteni a tényleges választói migrációt. Azt viszont bizonytalanságok nélkül is meg tudjuk mondani, hogy a különböző helyszíneken egyáltalán volt-e matematikai esélye az átjárásnak, és ha igen, akkor mekkora; ehhez csupán annyit kell tudnunk, hogy az egyes településeken 2010–2012, illetve 2012–2016 között milyen irányban és hány fővel változott az egyes utódpártok helyi tábora. A szóba jövő lehetőségeket az alábbi séma mutatja.

1. ábra: A szavazatszám-változások és a szavazói átjárás lehetőségeinek kapcsolata

A koordináták értékei az utódpartokra eső szavazatszámok két választás közötti különbségét mutatják egy adott községen belül; a pozitív számok értelemszerűen növekedésre, a negatívak pedig csökkenésre utalnak. Az ábrán látható lineáris függvénygrafikon az $x+y=0$ egyenlet megoldását mutatja, vagyis ha egy településen valamelyik utódpárt két parlamenti választás között éppen annyi szavazót veszített, mint ahányat a másik nyert (vagy éppen fordítva), a települést jelző diagraemelem ezen az egyenesen fog elhelyezkedni. Az elpártolt választók teljes átjárásának akkor áll fent a matematikai lehetősége, ha az egyik párt szavazatvesztése ugyanannyi vagy kisebb, mint a konkurens fél voksnyeresége. Ha a támogatók apadásának mértéke felülmúlja a rivális erő szavazattöbbletét, a mobilis szavazók csupán részleges átjárására van lehetőség, ha pedig mind a két pártnak egyidejűleg csökken vagy nő a tábora, semmilyen átjárásról nem beszélhetünk. Az alábbi ábrán a magyarlakta sávba eső települések láthatók a fenti sémának megfelelően.²⁹

29 Miután a lehető legkisebb területi bontásban végeztem a számítást, Pozsony és Kassa esetében városrészenként tüntettem fel az adatokat.

2–3. ábra: A Most–Híd és az MKP szavazótáborának változása 2010 és 2012, valamint 2012 és 2016 között Dél-Szlovákia településein

Az utódpartok számára legfontosabb helyszíneken, vagyis a csallóközi városokban a Most–Híd 2012-ben és 2016-ban is jelentős létszámban veszített szavazókat, miközben az MKP ugyanott szerzett pluszvokszai (már amennyiben voltak ilyenek) abszolút értékben számítva meg sem közelítették ennek mértékét. Ezekben az esetekben, vagyis ha az MKP szavazatnövekménye nem haladja meg a Most–Híd szavazatvesztésének számát, a két mutató abszolút értékéből képzett hányados megmutatja, hogy az MKP (a lehetőségek szintjén) maximálisan mekkora arányban vonzhatta magához a vetélytársat elhagyó szavazókat. 2012-ben például Bős községben ez a hányados 0,84 volt – vagyis a Most–Hídtől távozó szavazóknak akár a 84%-a is átvándorolhatott a másik utódpárthoz –, míg a többi településen már alacsonyabbak ezek az értékek (Somorja: 0,42; Gúta: 0,41; Rimaszombat: 0,22), Komáromban és Dunaszerdahelyen pedig (0,15) a gyakorlatban csak kismértékű átjárásról beszélhetünk. A 2016-os választás során a szóban forgó hányados – miután az

MKP támogatottsága a fontosabb városokban ekkor már lejtmenetbe fordult – csak Rimaszombaton és Somorján ért el viszonylag magas értéket (0,49 és 0,33). A nagyobb magyarlakta városok sorában egyedinek számít a 2016-os királyhelmeci eset, amikor az MKP-nak csökkent és a Most–Hídnak nőtt a támogatottsága, vagyis itt elvben Bugárék pártja kínálhatott új politikai otthont az MKP-t elhagyó szavazóknak, méghozzá elég magas, 66%-os értékmaximummal.

Az alábbiakban összesítve is megnézzük, hogy a magyarlakta sávon belül a Most–Híd elhagyó szavazók maximálisan mekkora hányada vándorolhatott az MKP táborába, és fordítva. 2012-ben a Híd a két évvel korábbihoz képest hivatalosan több mint 28 ezer szavazatot veszített Dél-Szlovákiában – ottani támogatóinak mintegy 16%-át –, ami természetesen csak egy egyenlegérték: települési bontásban már 32 ezres a szavazatvesztés, amihez (szerény kompenzációként) nem egészen négyezer többletvoks társult. A 32 ezer pártelhagyóból 21 ezer él olyan helyen, ahol távozásukkal egyidejűleg nőtt az MKP-támogatók száma. Amennyiben ezen településeken az új MKP-szavazók számából kivonjuk azokat, akik biztosan nem a másik utódpárttól érkeztek,³⁰ akkor kiderül, hogy 2012-ben maximálisan 6552 MKP-szavazó lehetett 2010-ben a Most–Híd támogatója. Ez a multietnikus pártot ténylegesen elhagyók 20%-a. Majdnem hasonló értékeket kapunk a 2012–2016-os választásközi periódusra is: ebben az esetben a lehetséges maximumérték 5604 fő, vagyis a Most–Hídtól négy év alatt eltávozott szavazók 18%-a.

Ugyanezek a számítások természetesen az ellenkező irányban is elvégezhetők: a kérdés ekkor az, hogy a Most–Híd maximálisan milyen mértékben volt képes magához vonzani az MKP-t elhagyó szavazókat. Dél-Szlovákiában 2012-ben hivatalosan mindössze húsz, települési összesítés alapján viszont kerekítve 7500 fővel csökkent az MKP tábora a két évvel korábbihoz képest; utóbbiak 45%-a élt olyan helységben, ahol mindeközben nőtt a Most–Híd támogatottsága. Ezekben 1920 olyan Híd-szavazót regisztrálhatunk, akik 2010-ben akár a konkurens utódpárt támogatói is lehettek; ők gyakorlatilag az egynegyedét teszik ki a két választás között elpártolt MKP-szavazóknak. 2016-ban alig volt kisebb ez a létszám – 1853 fő –, ami az MKP-t 2016-ban elhagyó mintegy tízezres csoport 18%-a (vagyis azonos azzal az arányszámmal, amit a Most–Hídtól ugyanekkor eltávolodott szavazókra kaptunk). Összességében tehát mindkét utódpárt legfeljebb a negyedét-ötödét volt képes felszívni a riválist elhagyó szavazóknak. Mivel ezek az arányszámok csupán a lehetséges maximumértéket jelölik, tehát a valóságban nyilván alacsonyabbak, leszögezhetjük: a két tábor között kisléptékű, a közös gyökereket (ős-MKP) és a két párt részben hasonló programelemeit, kisebbségpolitikai törekvéseit tekintve az elvárhatónál alacsonyabb szintű az átjárás. Mindez

30 Ha egy településen az MKP voksnövekményének abszolút értéke magasabb, mint a Most–Híd szavazatcsökkenéséé, a kettő különözete adja az említett választók helyi létszámát. Dél-Szlovákiában mindössze 520 ilyen személyt találtam.

mege erősíti azt a politológusi vélekedést, miszerint „az egységes magyar párt megosztása óta a magyarságban is ott vannak a kibékíthetetlen ellentétek”.³¹

A kivételek közé tartoz(hat)nak a Pozsony környéki járások, különösen a Szenci, ahol az MKP legnagyobb arányú támogatottságnövekedését tapasztaltuk. Tudjuk, hogy 2012-ben a párt itteni tábora összességében, vagyis az érkezők és a távozők egyenlegeként 153 fővel gyarapodott, a Most–Hídé pedig 296-tal csökkent, míg 2016-ban már 430:261 volt a mérleg. (Megjegyzendő, hogy a járásban Bugárék pártja ekkor még így is közel két és félszer több szavazatot kapott, mint az MKP.) Minket azonban ezúttal is a szavazók tényleges, vagyis települési bontásban kapott mozgása érdekel, aminek alakulását az alábbi két grafikon szemlélteti.

4–5. ábra: A Most–Híd és az MKP szavazótáborának változása 2010 és 2012, valamint 2012 és 2016 között a Szenci járás településein

31 Öllös László megjegyzése. In: Szlovákiai választások – magyar szemmel. *Felvidéki Magyarok*, 2012/II. Letöltés helye: Felvidék Ma; letöltés ideje: 2017. 04. 20.

Eltérően a magyarlakta sáv egészében tapasztaltaktól, a diagramelemek többsége mindkét esetben a bal felső mezőben, ráadásul nagyjából az egyenes mentén szóródik, tehát többé-kevésbé biztosított az MKP és a Most–Híd tábora közötti átjárás elvi lehetősége. Ezek a községek vegyes nemzetiségűek, jelentős, akár többségi magyar lakossággal. Ugyanakkor a járás több településén, főleg 2016-ban, kifejezetten javult a Híd támogatottsága, miközben az MKP esetében ez lényegében nem változott. Itt viszont döntően szlovák (magyarok által 10% alatti arányban lakott) községekről beszélhetünk, ahol az MKP-t többnyire igen csekély, településenként tíz fő alatti támogatottság jellemzi. A Most–Híd tehát csak a magyarok által (is) lakott helységekből veszített teret, míg a markánsan többségi településeken gyarapodott, ami jól visszaadja a párt táborában országosan is végbemenő átrendeződési folyamatot, vagyis a magyarok csökkenő és a szlovákok növekvő jelenlétét.³²

Ami a konkrét számokat illeti, a Most–Híd a járásban 2012-ben ténylegesen 452 szavazót veszített; közülük 360 élt olyan településen, ahol nőtt az MKP-szavazók száma. Utóbbiak létszáma 186, közülük tizenketten bizonyíthatóan nem a Híd 2010-es táborából jöttek át, vagyis az MKP a vetélytárstól elpártolók maximum 38%-át tudta megszólítani. 2016-ban a Most–Híd által ténylegesen elvesztett támogatók száma már 694 volt, ebből 646-an éltek olyan helyen, ahol nőtt az MKP-szavazók száma. Ez utóbbiak 440 főt tesznek ki, közülük potenciálisan 395 személy korábbi Híd-szavazó, tehát a két tábor között ingázók lehetséges maximális létszáma a multietnikus párttól távozók 57%-ának felel meg. A folyamat inverzével, vagyis a szavazók MKP-től Most–Hídhöz történő átpartolásának lehetőségével az érintett népesség alacsony száma miatt ezúttal nem foglalkozom.

Miután az elemzés során, mint tudjuk, nem kalkuláltam a demográfiai változásokkal, a Szenci járás adatainak értékelésekor figyelembe kell vennünk a szuburbanizáció torzító hatását. Tovább bonyolítja a helyzetet, hogy a Most–Híd szavazóinak létszámalakulása – akár Pozsonyt, akár magát a járást nézzük – nincs szinkronban a migrációs irányokkal, kivéve a szlovák falvakban végbement, fentebb említett támogatottság-gyarapodást, ami elvben éppúgy lehet a szuburbanizációnak, mint a párt szórványterületen tapasztalt általános erősödésének a következménye. Amennyiben viszont a fővárosiak kiköltözési hulláma nem közvetlenül, vagyis demográfiai alapon, hanem közvetve – tehát a jelenségre adott szavazói reakcióként – eredményezte az agglomerációban az MKP támogatottságnövekedését, stabil választói népesség hiányában is levonható a következtetés, miszerint kivételes esetekben akár nagyobb arányú átszavazás is megvalósulhat az utódpártok között, s ez valószínűleg éppen az identitás kérdésének (külső körülmények által kikényszerített) előtérbe kerülésével magyarázható.

32 Az erre vonatkozó sajtót, illetve más szerzők általi becsléseket lásd Harrach, 2016. Etnicitás és pártpreferencia a Felvidéken, i.m.

Összegzés

Az ős-MKP 2009-es kettészakadását követő parlamenti választások során a Most–Híd támogatottsága a dél-szlovákiai régióban folyamatosan csökkent, a fővárosban és a magyarlakta sávtól északra pedig nőtt. Az MKP-t viszont az agglomerációs övezetben és a Dunaszerdahelyi járásban a szavazatok erőteljes növekedése, míg a többi járásban azok mérsékelt apadása jellemezte. Ennek megfelelően a voksok nagyobb arányú átáramlása járási szinten csak a délnyugati országrészben valószínűsíthető.

A települési összesítések szerint a 2012-es választáson a magyarlakta sávban 32 ezer szavazó hagyta el a Most–Hídat, ám maximum a 20%-ukat, a 2016-ban hasonló nagyságrendben eltávozott szavazóknak pedig legfeljebb a 18%-át szólíthatta meg az MKP. Ez utóbbi pártot 2012-ben 7500, 2016-ban pedig mintegy tízezer fő hagyta el ténylegesen, azonban a Most–Híd is csak a töredéküket – maximum az egynegyedét, majd a 18%-át – tudta magához vonzani. Regionális szinten csupán a Pozsony melletti Szenci járásban lehetett kimutatni magasabb arányú szavazátáramlás lehetőségét. Ennek oka az MKP erőteljes helyi támogatottság-növekedése, ám amennyiben ez a szuburbanizációs folyamatokra vezethető vissza, itt sem beszélhetünk jelentős átszavazásról.

Az a százalékvérték, amely megmutatja, hogy az MKP maximálisan mekkora arányban vonzhatta magához a Most–Hídtól eltávozott szavazókat, a jelentősebb települések közül 2012-ben csupán Bős esetében ért el jelentősebb, 80% feletti értéket, a többiben ez az érték jóval 50% alatt alakult, míg Komáromban és Dunaszerdahelyen a gyakorlatban aligha beszélhetünk átjárásról. 2016-ban még tovább csökkentek ezek az értékek, Királyhelmecen pedig – egyedi esetként – a Most–Híd került abba a helyzetbe, hogy magához vonzza, méghozzá viszonylag magas matematikai valószínűséggel az MKP-t elhagyó szavazókat.

Mindent összevetve elmondható, hogy a két szavazótábor közötti átjárás még matematikai lehetőségként is csak kismértékben mutatható ki. Miután a támogatottságcsökkenés elsősorban a Most–Hídra volt jellemző, úgy is fogalmazhatunk, hogy az MKP sem 2012-ben, sem 2016-ban nem tudott profitálni a konkurens párt amortizációjából.